

Europeisk kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring

Utarbeidet av avdeling for utredning
Utdanningsforbundet

EU-Kommisjonen har lagt fram et forslag til et kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (European Qualification Framework, forkortet EQF). Forslaget er gjenstand for en omfattende konsultasjon i hele Europa i høst (2005). Nedenfor gir vi en kort gjennomgang av formålet med og innholdet i det foreslåtte EQF. Dokumentet finnes på http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/consultations_en.html

Bakgrunn

De siste årene har det vært et økt fokus på elevers og studenters læringsutbytte, kompetanse og kvalifikasjoner for arbeidslivet.

Bakgrunnen er å finne i ulike prosesser på europeisk nivå. I Bologna-prosessen for høyere utdanning, som formelt er en mellom-statlig prosess, ble et overordnet rammeverk for høyere utdanning vedtatt i Bergen i mai i år. Dette består av tre nivåer for grader, beskrivelse av læringsutbytte på hvert nivå og et definert omfang av studiepoeng på første og andre nivå. Nasjonale rammeverk skal være påbegynt innen 2007.

I de to EU-prosessene, kalt København- og Lisboa-prosessen, er utarbeidelsen av et felles europeisk rammeverk for kvalifikasjoner framhevet som et viktig mål.

Forslaget til rammeverk som nå er sendt ut på høring omfatter all opplæring på alle nivåer, så vel yrkesfag som allmennfag og uavhengig av hvor kompetansen er tilegnet.

Hva er et rammeverk for kvalifikasjoner

Det er ikke enkelt å gi en klar definisjon på hva et rammeverk for kvalifikasjoner er. Ulike aktører legger ulikt meningsinnhold i begrepet, ikke minst ut fra hensikten med et rammeverk. Internasjonalt ser en eksempelvis at EU legger størst vekt på mobiliteten i arbeidsstyrken, mens OECD kobler rammeverket til livslang læring. UNESCO legger vekt på nasjonale særpreg og anbefaler forsiktighet.

Noen hovedelementer som generelt kan inngå i et rammeverk:

- Fastsetting av ulike kvalifikasjonsnivåer
- Mål på arbeidsmengde eller omfang
- Informasjon om innholdet

Forslaget som nå er sendt ut begrenser seg i denne omgang til å omfatte nivåer.

Formål med EQF

Det overordnede formålet med rammeverket er å bidra til å skape ett felles arbeidsmarked i Europa, ved å opprette et felles rom for utdanning og opplæring i regionen.

Mer konkret har rammeverket til hensikt å oppnå internasjonal sammenlignbarhet og oversikt over utdanning.

EQF skal utvikles og iverksettes på frivillig basis. Det medfører ingen juridiske forpliktelser, men antas å bli normgivende.

I høringsutkastet understrekes at rammeverket ikke har som mål å harmonisere utdanningene. Et slikt formål ville være i strid med traktatbestemmelsene i EU.

EQF skal ikke erstatte eksisterende nasjonale kvalifikasjonsrammeverk, men bidra til at overføring av kvalifikasjoner blir enklere.

EQF skal bidra til å skape en sammenheng mellom kvalifikasjonsrammeverk på nasjonalt plan og på bransje eller sektorplan. På den måten er det tenkt å bli enklere for enkeltindivider å få overført og godkjent sine kvalifikasjoner på tvers av landegrensene.

Hovedinnhold i EQF

Et europeisk rammeverk vil bestå av tre elementer:

- Et sett av felles referansepunkter
- En rekke virkemidler og ordninger
- Et sett felles prinsipper og prosedyrer

Det første består av en hierarkisk struktur med åtte nivåer på kvalifikasjoner. For hvert nivå kreves en beskrivelse av hva som kjennetegner kvalifikasjonene på dette nivået, en såkalt deskriptor. Hvert nivå beskrives i form av tre typiske former for læringsutbytte:

- Kunnskaper
- Ferdigheter
- En utvidet kompetanse som er kalt personlig og profesjonelt utbytte og som omfatter selvstendighet og ansvarlighet, læringskompetanse, kommunikasjon og sosial

kompetanse, faglig og yrkesrettet kompetanse.

Kunnskap på nivå 1 er eksempelvis å gjengi grunnleggende allmennkunnskap. Læringskompetanse på nivå 2 er å søke veiledning om læring.

Det andre elementet er at EQF settes inn i en større ramme av virkemidler og ordninger, som skal bidra til at rammeverket kan fungere etter hensikten:

- Dokumentasjonsordningen Europass der ulike ordninger som Europeisk CV, Diploma Supplement i høyere utdanning, Certificate Supplement i fagopplæringen, språkpass og Europass mobilitet inngår.
- En mulig ny ordning for opplæringspoeng (tilsvarende ECTS i høyere utdanning)

I forslaget anbefales det å etablere tydelige koblinger mellom Europass-dokumentene og referansenivåene i EQF. Innføringen av EQF vil gjøre det lettere å utvikle og gjennomføre et integrert europeisk system med opplæringspoeng og som favner livslang læring.

Det tredje elementet er at EQF vil bestå av et sett felles prinsipper og prosedyrer, som skal utgjøre retningslinjer for samarbeid mellom aktører på ulike nivåer. Særlig fokus er rettet på kvalitetssikring, verdsetting av realkompetanse, utdanningsveiledning og nøkkelkompetanse. Om prinsipper for kvalitetssikring anbefales det blant annet at dette omfatter alle nivåer i utdanningssystemet. Videre bør kvalitetssikring omfatte jevnlig evalueringer av institusjoner eller programmer og bør utføres av eksterne organer eller byråer. Prinsipper for verdsetting av realkompetanse dekker individuelle rettigheter, aktørenes forpliktelser, tillit samt troverdighet og legitimitet. Åtte ulike nøkkelkompetanser er fastsatt av EU-Kommisjonen: kommunikasjon på eget morsmål, kommunikasjon på et fremmedspråk, grunnleggende kompetanse i matematikk, naturfag og teknolog, digital kompetanse, "å lære å lære", sosial kompetanse, entreprenørskap og kulturell kompetanse. Disse kompetansene bør være tilegnet i løpet av obligatorisk skolegang og opprettholdes gjennom livslang læring. Noen av kompetansene omtales i det

europeiske rammeverket, andre overlates til de nasjonale rammeverkene.

Nasjonalt rammeverk for kvalifikasjoner

Hittil har bare noen få land utarbeidet et nasjonalt rammeverk for kvalifikasjoner. I Europa gjelder det Danmark, England, Skottland, Wales og Irland.

Børing og Stensaker ved NIFU-Step (Arbeidsnotat 5/2004 "Et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk"), har pekt på noen grunnleggende problemstillinger knyttet til innføringen av nasjonale rammeverk for kvalifikasjoner. Blant disse er spørsmålet om bredde og omfang på så vel nivåer som studiepoeng og om rammeverket er å betrakte som en offentlig regulering eller et mer løst sett av prinsipper og retningslinjer.

I konsultasjonen i Norge har departementet reist noen spørsmål som de ønsker å diskutere:

- Er det behov for EQF og hvilket formål skal det tjene?
- Hvilke styrker og svakheter har det konkrete forslaget til EQF?
- Hvilke konsekvenser kan innføring av et EQF ha i Norge?

En viktig målsetting med kvalifikasjonsrammeverkene i flere av land som har innført nasjonale rammeverk, er å styrke forbindelsen mellom fag- og yrkesopplæring, livslang læring og høyere utdanning.

Gjennom innføringen av ny gradsstruktur og studiepoeng har Norge allerede på plass sentrale elementer i et nasjonalt rammeverk for høyere utdanning. Det store spørsmålet blir spesifisering av kompetanseinnhold. Skal ambisjonsnivået være moderat som i Danmark eller skal en ha detaljerte indikatorer på hvert nivå som i Skottland, eller faglige standarder i en rekke ulike fag og disipliner som i England?

I Norge har vi ikke noe nasjonalt system for å spesifisere kompetanseinnholdet i utdanningene. Det nærmeste er nasjonale rammeplaner i høyere utdanning og kompetanseplattformer i videregående opplæring.